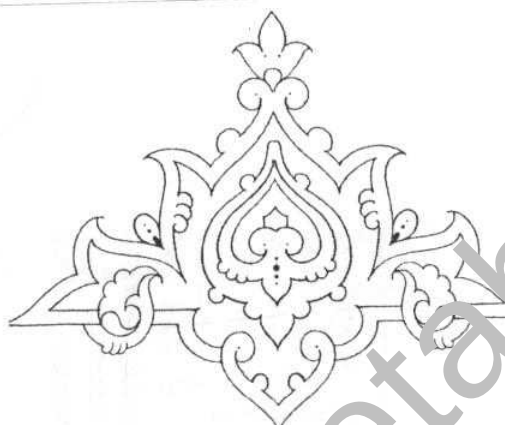
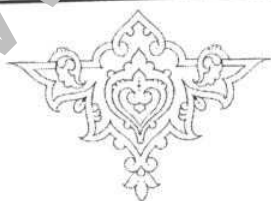

بررسی تبدلات روزه و آثار آن

از دیدگاه فقه امامیه و عامه

مؤلف : رسول نظری حیائوند

و شناسنامه: نظری حیثی، رسول، ۱۳۶۵-
 توان و نام پدید آورنده: بررسی مبطلات روزه و آثار آن از دیدگاه فقه امامیه و
 مؤلف رسول نظری حیثی
 مشخصات نشر: تهران: فرهوش، ۱۳۹۶
 مشخصات ظاهری: ۱۳۲ ص
 بایک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۱۴-۲۰-۷
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 داشت: کتابخانه: ص ۱۲۴-۱۳۱
 موضوع: روزه (اسلام) فتواها
 religious-islam-fatwas: موضوع
 موضوع: روزه (اسلام)
 fasting-religious aspects-islam: موضوع
 موضوع: مبطلات
 invalidating islamic law: موضوع
 ده بندی کنگره: ۴۱۳۹۶/ع۸۱
 ده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۵۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۲۶۹۷۶

بررسی مبطلات روزه و آثار آن از دیدگاه فقه امامیه و عامه

آقای رسول نظری حیثی

ناظر فنی: پریراد ادای
 صفحه آرا: ماریا لطفی
 طراح جلد: آدینه مهرداد
 نوبت چاپ: اول
 شمارگان: ۱۰۰۰
 قیمت: ۱۱۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص و محفوظ ناشر است.

آدرس: میدان انقلاب اسلامی- خیابان کارگر شمالی بالاتر از نصرت - پلاک ۱۱۴۶
 تلفن: ۶۶۵۶۹۸۹۱ و ۶۶۹۳۱۶۶۹ دورنگار: ۸۹۷۸۴۵۵۸

وب سایت: www.hamyari.ir

فهرست

۸	۱- پیشگفتار
۱۰	۲- مقدمه
۱۳	۳- بخش اول
	مقدمه ای بر کتاب
۱۵	۴- بخش دوم
	پیشینه تاریخی صوم
۲۹	۵- فصل دوم
	خوردن و آشامیدن
	بخش اول: دیدگاه فقهاء امامیه
	گزارش اهل حکم خوردن و آشامیدن
	گفتار دوم: آیات
	گفتار سوم: نظریه مخالفین
	گفتار چهارم: نقد و بررسی ادله مخالفین
	بخش دوم: دیدگاه فقهاء عتبات
	جمع بندی
۴۱	۶- فصل سوم
	جماع استمناء
	بخش اول: جماع-۴۲
	گفتار اول: جماع (همبستری با زنان) به طور مطلق-۴۲
	گفتار دوم: احکام جماع از راه قبل بدون انزال-۴۸
	گفتار سوم: احکام مجامعت با حیوانات-۴۹
	بخش دوم: استمناء-۵۶
	بخش سوم: حکم بقاء بر جنابت تا اذان صبح-۵۷
	گفتار اول: بقاء بر جنابت بطور عمد-۵۷
	گفتار دوم: بقاء بر جنابت بطور غیر عمد-۵۸
	بخش چهارم: بقاء بر حیض تا اذان صبح-۶۴
۶۶	۷- فصل چهارم
	رساندن غبار به حلق
	بخش اول: احکام رساندن غبار غلیظ به حلق-۶۸
	گفتار اول: مفهوم غبار-۶۸
	گفتار دوم: غبار غلیظ دود غلیظ-۶۸
	بخش دوم: احکام استعمال دخانیات-۷۱
	گفتار اول: دیدگاه فقهاء امامیه-۷۱
	گفتار دوم: دیدگاه اهل سنت-۷۹
	گفتار سوم: ادله قائلین به بطلان و نقد و بررسی آن ها-۸۰

ارتماس (فرو بردن سر یا تمام بدن در آب)

بخش اول : دیدگاه فقهاء امامیه- ۸۷

گفتار اول : وجوب قضا و کفاره- ۸۷

گفتار دوم : وجوب قضا- ۸۸

گفتار سوم : عدم وجوب قضا و کفاره- ۸۸

گفتار چهارم : کراهت ارتماس- ۸۸

بخش دوم : دیدگاه فقهاء اهل سنت- ۹۰

جمع بندی : ۹۱

احتقان (اماله ک ن)

بخش اول : بررسی احیان از دیدگاه فقهاء امامیه- ۹۴

گفتار اول : احکام احتقان با روایات- ۹۴

گفتار دوم : حرمت مطلق احتقان- ۹۴

گفتار سوم : کراهت احتقان با جلد و استحقاق با مایعات- ۹۵

گفتار چهارم : حرمت احتقان و عدم وجوب قضا و کفاره- ۹۵

بخش دوم : روایات- ۹۵

بخش سوم : دیدگاه فقهاء اهل سنت- ۹۹

جمع بندی- ۱۰۰

قی کردن

بخش اول : دیدگاه فقهاء امامیه- ۱۰۲

گفتار اول : بطلان روزه- ۱۰۲

گفتار دوم : عدم بطلان روزه- ۱۰۵

بخش دوم : دیدگاه فقهاء اهل سنت- ۱۰۵

جمع بندی- ۱۰۶

دروغ بستن به خدا و پیغمبر و ائمه معصومین علیهم السلام

بخش اول : احکام دروغ بستن از دیدگاه فقهاء امامیه- ۱۰۸

بخش دوم : بررسی روایات- ۱۱۲

نتیجه گیری و پیشنهادات

بخش اول : نتیجه گیری- ۱۱۵

بخش دوم : پیشنهادات- ۱۲۱

پیشگفتار

در اسلام، عبادتی مورد قبول و پذیرش خداوند واقع می‌شود و سبب قرب و کمال می‌گردد که از هرگونه ریا و خودخواهی و خودنمایی به دور باشد و تنها برای خدا انجام گیرد. ملاک و معیار قبولی و ارزش عمل به اخلاص است. هرچه اخلاص بیشتر باشد، عمل نیز کاملتر خواهد بود. در واقع، شرط رسیدن به تقوا که فلسفه روزه بود، اخلاص است.

روزه یکی از عبادتهای است که دارای ابعاد گوناگون و مختلف می‌باشد؛ یکی از ابعاد که آن قابل توجه است و دارای برجستگی ویژه می‌باشد؛ بعد اخروی آن است که همان یادآوری قبر و قیامت است؛ یعنی انسانی که در این دنیا روزه می‌گیرد و نرسد به تشنگی و تحمل می‌نماید، گرسنگی و تشنگی روز قیامت را، به یاد می‌آورد. و همین توجه، در رفتار، منش و اعمال او اثر بسزایی می‌گذارد. اگر انسان اعمالش را با توجه انجام دهد و خود را موعظه کند که حسابرسی دقیقی در پیش دارد، متواضع‌تر و متخلق‌تر خواهد شد و از اجر و ثواب بیشتری برخوردار خواهد گردید.

با توجه به اهمیت و ارزش که این عبادت الهی دارد، لازم و ضروری است انسان با شرایط، آداب و افعال که روزه را باطل می‌کند و یا از ارزش معنوی آن کم می‌کند آگاهی کاملتر و جامع‌تری پیدا کند. هدف مؤلف از این کتاب، تبیین مبطلات روزه بصورت جمع‌بندی مناسب می‌باشد.

نظر جمیع مذاهب اسلامی مبطلات و مفسدات روزه که از آنها در فقه از اسلام به مفطرات یاد می‌شود، عبارتند از: خوردن، آشامیدن اهل بیت علیهم عمدی، جماع و استمناء عمدی، بقاء بر جنابت، قی کردن، احتقان (اماله کردن) با چیز روان، ارتماس (فروکردن سر یا تمام بدن در زیر آب). علاوه بر موارد فوق، موارد دیگری هم هست که اختصاص به برخی از مذاهب دارد. از جمله دروغ بستن به خدا و پیامبر و ائمه معصومین (علیهم‌السلام) که در فقه

امامیه برخی از فقها آن را مبطل روزه می دانند.

در فقه امامیه، مبطلات روزه را می توان به دو دسته تقسیم بندی کرد؛ دسته اول مجموعه اعمال و افعال است که روزه را باطل می کند علاوه بر آن سبب قضا و كفاره می شود؛ مانند خوردن و آشامیدن، همبستری در روز ماه مبارک رمضان و... بطور عمدی.

دسته دوم مبطلات مجموعه افعال و اعمال است که روزه را باطل می کند ولی قضا دارد و كفاره ندارد. به عنوان نمونه از جمله موارد که موجب قضا می شود عبارتند از:

۱ - اگر کسی در شب ماه رمضان جنب شود و بخوابد و قبل از اذان صبح از خواب بیدار شود و دوباره بخاندن بقیین دارد که قبل از اذان از خواب بیدار می شود و قصد بیدار شدن و غسل کردن را دارد با این حال از خواب بیدار نمی شود. در این صورت تنها قضاء بر او واجب است.

۲ - اگر کسی بدون اینکه فحص و تحقیق کند که صبح شده است یا نه، کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد بعد معلوم شود که صبح بوده، در این صورت قضای آن روز بر او واجب است.

۳ - کسی که بواسطه اکراه و یا اضطرار و یا تقیة نفسانه، افطار کند، لازم است قضا نماید و كفاره ندارد.

از اینرو؛ دانستن و آگاهی پیدا کردن نسبت به مبطلات روزه و عواملی که روزه را تهدید نموده و آن را فاسد می کند؛ از جایگاهی والایی برخوردار می شود.

مقدمه

در میان تمامی عباداتی که خداوند متعال بر بندگان خویش واجب فرموده، بدون تردید «روزه» از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، زیرا خداوند، در کلامی قدسی، این عمل پر ارج را منتسب بخود نموده و پاداش آن را نیز خود برعهده‌اش گذارده است. لذا در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است:

عَنْ بَنِي إِسْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ عَنْ سَلَمَةَ صَاحِبِ السَّابِرِيِّ عَنْ أَبِي النَّبَسِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ الصَّوْمُ لِي وَمَنْ خَرَدَ ثَوْبًا وَءَنَا أَجْزَى عَلَيْهِ؛ روزه برای من است و مختص به من پاداش او را چنانچه، لایق به من است، به روزه دار خواهیم داد.

نیز در شرافت، قدر و منزلت این عبادت گرانسنگ همان بس که در روایات آن را به عنوان سیر و محافظ در برابر آفات و خطرات دنیوی و عذاب اسلامی معرفی کرده‌اند، کما اینکه، امام صادق علیه السلام - از جد بزرگوار اخروی و گرامی اش حضرت رسول خاتم صلی الله علیه و آله و سلم نقل می فرماید که آن حضرت فرمود:

«قَالَ الصَّوْمُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ»؛ روزه سپری است برای روزه دار از آفت‌های دنیا و مانی است از عذاب آخرت.

روزه از عبادت‌هایی است که ویژگی‌هایش آن را از سایر عبادات متمایز می کند: (زمان) رکن اصلی آن است و تنها (زمان) به آن مهلت می دهد و (مکان) در آن به هیچ وجه دخالت ندارد.

روزه از دو جهت با زمان ارتباط دارد: اول از جهت انجام آن در طول شبانه روز که از اذان صبح تا مغرب امتداد دارد. دوم از جهت وقوع آن در طول سال که به حسب سال قمری در قالب روزه های واجب، مستحب، مکروه و حرام

۱. ابی محمد ابی جعفر محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی رازی، الکافی، دار الکتب محمد
الاخواندی، تهران، بیتا، ج ۴، ص ۶۳.
۲. همان، ج ۲، ص ۲۳.

شکل می گیرد. به عنوان مثال برای واجب به روزه رمضان و برای روزه های مستحب، روز عید مبعث و عید غدیر و برای روزه های حرام به روز عید فطر و عید قربان می توان مثال زد.

ویژگی مهم دیگر روزه آن است که در آن هیچ نشانی از الفاظ، حرکات و سکنت (عمل) مشاهده نمی شود بر خلاف سایر عبادات که در برخی از آنها از کلام و عمل تشکیل شده است مانند نماز و برخی از کلام تنها همچون تلاوت قرآن و برخی دیگر از عمل محض هم چون جهاد و طواف تشکیل شده است. ویژگی سوم آن که انجام روزه مستلزم هیچ گونه بار مالی بر دوش روزه گیران نیست حتی نیاز به سائر که در آن باید رعایت شود، ندارد.

آری روزه عبادتی است که اظهار و تظاهر را بر نمی تابد. امام صادق علیه السلام می فرماید: «صمت فلیسم سمعک و بصرک و شعرک و جلدک»^۲، آنگاه که روزه می گیر باید چشم و گوش و مو و پوست تو هم روزه دار باشند.

حضرت زهرا سلام الله علیها می فرماید: «ما یصنع الصائم بصیامه اذا لم یصن لسانه و سمعه و بصره و جوارحه»^۳، روزه داری که زبان و گوش و چشم و جوارح خود را حفظ نکرده روزه اش به چه کارش خواهد آمد. روزه با تمام اهمیتی که دارد؛ از جهات گوناگون و بوسیله های متعدد در معرض آسیب و خطر می باشد، که هرگاه از جانب حتی یکی از آنها تهدید واقع گردد، نه تنها هیچیک از پاداشهای فوق را شامل نمی شود بلکه خود را به وسیله ای می شود برای رنج و عذاب دنیوی و اخروی انسان.

به نظر می رسد که یکی از حکمت ها و فلسفه های روزه و مبطلات آن، برقراری عدالت اجتماعی می باشد؛ زیرا نخوردن غذا و... انسان را متوجه حال گرسنگان، فقیران و قشر مستضعف جامعه می کند، چقدر زیاد هستند افرادی

۲. همان، ج ۴ ص ۸۷، ج ۱.

۳. مجلسی، محمدباقر بحار الانوار، نشر کتابفروشی اسلامیة، تهران، ۱۳۶۴، ج ۹۳، ص ۲۹۵.

که گرسنه و فقیر و محتاج هستند و کم نیستند افرادی که غنی و ثروتمند می باشند.

چقدر خوب است که انسانهای ثروتمند، در ماه مبارک رمضان به فکر محرومان و فقرا باشند و گامی در راه برقراری عدالت اجتماعی بردارند و هر مقدار که امکان دارد، به آنها کمک نمایند. راستی اگر کشورهای ثروتمند جهان، چند روز را در سال روزه بدارند و طعم گرسنگی را بچشند، باز هم این ها به گرسنه در جهان وجود خواهد داشت.

رسول نظری حیثی

www.ketab.ir